

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Remiss - Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända, Ds 2015:33, A2015/1726/IU

Sammanfattande synpunkter

- Umeå kommun delar lagförslagets utgångspunkt att mottagandet av nyanlända är ett gemensamt samhällsansvar och att en mer jämn fördelning av ansvaret är eftersträvanvärt.
- En samordning och samsyn i en gemensam överenskommelse kring nyanlända, oavsett målgrupp, bör vara ett första steg innan tvingande anvisningar.
- Bostadssituationen för den nyanlände är en viktig del i etableringsprocessen och särskilt viktig är den sett ur ett barnperspektiv.
- Genom att stimulera och delvis revidera nuvarande regelverk kan bättre förutsättningar för ökad regional samverkan och samarbete vad gäller mottagande av nyanlända skapas inom ett flertal områden.
- Eventuella kommunal ska tillkännages tidigt och inte revideras under året samt att kommunerna ges möjlighet till delaktighet.
- Umeå kommun förutsätter att kommunen får full kostnadstäckning för samtliga kostnader som förslaget kan medföra.

Ärendebeskrivning

Arbetsmarknadsdepartementet har i en departementspromemoria vänt sig till 75 remissinstanser, där Umeå kommun är en av dessa.

I promemorian föreslås en ny lag som innebär att kommuner kan anvisas att ta emot nyanlända för bosättning oavsett om kommunen har en överenskommelse om mottagande eller inte.

Bakgrunden till promemorian är det faktum att allt fler flyktingar och andra skyddsbehövande beviljas uppehållstillstånd i Sverige samtidigt som bristen på bostäder försenar etableringen. Nyanlända blir därför kvar på anläggningsboenden under långa perioder. Förslaget syftar till att nyanlända

som beviljats uppehållstillstånd snabbt kan påbörja etableringen på arbetsmarknaden och i samhällslivet i övrigt.

Lagförslaget betonar att flyktingmottagandet är ett gemensamt ansvar för samhället och om alla kommuner är med och tar emot nyanlända kommer fördelningen av mottagandet att bli mer proportionerligt i förhållande till kommunernas arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och annat mottagande. Förslaget bedöms leda till *förbättrade* förutsättningar för nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet.

I dagsläget bosätter sig majoriteten (ca 70 %) av de som beviljas uppehållstillstånd på egen hand. När det gäller de som inte bosätter sig på egen hand regleras detta genom frivilliga överenskommelser mellan kommunen och länsstyrelsen. Modellen med frivilliga överenskommelser täcker inte nuvarande behov. Vid utgången av 2014 bodde cirka 9 600 personer med uppehållstillstånd kvar i Migrationsverkets anläggningsboende i väntan på att tas emot för bosättning i en kommun. Migrationsverket bedömer att antalet kommer att öka till 10 900 personer vid utgången av 2015 och till 13 600 personer vid utgången av 2016.

En ny lag leder till att alla kommuner tar ansvar

Umeå kommun delar lagförslagets utgångspunkt att mottagandet av nyanlända är ett gemensamt samhällsansvar och att en mer jämn fördelning av ansvaret är eftersträvänsvärt.

Målgrupp/anvisning

Enligt den föreslagna lagen bör målgruppen omfatta nyanlända med lagstöd för etableringsinsatser utan någon åldersbegränsning uppåt. Undantagna är nyanlända under 18 år som saknar förälder eller ställföreträdare samt direktinresta.

Eftersom det är olika lagstöd för olika grupper av anlända är det svårt att få en samlad bild över kommunens mottagande av nyanlända. Umeå kommun har tecknad flera överenskommelser med länsstyrelsen utifrån olika målgruppers behov. En samordning och samsyn i en *gemensam* överenskommelse kring nyanlända, oavsett målgrupp, bör vara ett första steg innan tvingande anvisningar.

Ett av skälen till lagförslaget är att förändringen kommer att "bidra till ett mottagande som är mer proportionerligt i förhållande till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och annat mottagande". I annat mottagande ingår till exempel kommunernas bostadssituation – en fråga som får väldigt lite utrymme i promemorian men som är av stor betydelse i etableringsprocessen, inte minst ur ett barnperspektiv.

Den kommunala självstyrelsen och proportionalitetsprincipen

Den bedömning som görs är att lagförslaget innebär en inskränkning av den kommunala självstyrelsen men att inskränkningen inte bedöms gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett förslaget. Vi förutsätter att kommuner som har ett högt mottagande av nyanlända och som frivilligt tar emot nyanlända i hög omfattning inte kommer att påverkas av lagförslaget i samma utsträckning som kommuner med lågt eller inget mottagande. Problemet är, som tidigare nämnts, svårigheten att påvisa en samlad bild över kommunens mottagande eftersom de nyanlända registreras i olika system beroende av vilken målgrupp de tillhör.

Fördelning av mottagande

I promemorian sägs att ” de frivilliga överenskommelserna bedöms bidra till att skapa goda planeringsförutsättningar för kommunerna” och att ”kommunernas handlingsutrymme och möjligheter att anpassa sin verksamhet efter lokala förutsättningar säkerställs och uppmuntras”. Genom att stimulera och delvis revidera nuvarande regelverk kan bättre förutsättningar för ökad regional samverkan och samarbete vad gäller mottagande av nyanlända skapas inom ett flertal områden till exempel:

- Bostad
- Utbildning (förskola, skola, utbildning i svenska för invandrare)
- Arbetsmarknad (med utgångspunkt ur ett lokalt/regionalt perspektiv)

Om det nya lagförslaget träder i kraft är det ur planeringshänseende av stor vikt att de föreslagna kommuntalen tillkännages kommunen i mycket god tid och att kommunen ges möjlighet till delaktighet i framtagandet samt att de inte revideras under året.

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

I promemorian framgår att kommunerna kommer att få full kostnadstäckning för hyreskostnader som avser tiden från att kommunen har anmält en anvisningsbar plats till dess att en nyanländ flyttat in. Efter inflyttningen är den nyanlände själv betalningsansvarig. Förslaget innebär dock att kommunen kan komma att behöva göra vissa investeringar vilket förutsätter att kommunen får statlig ersättning för dessa.

Hans Lindberg
Kommunstyrelsens ordförande

Jonas Jönsson
Stadsdirektör